

μονάτος Λεξ. Δημητρ. || Αἰνιγμ. Ἀρογοκλείνει δ μαλλιαρὸς
καὶ βγαίνει δ ἀσπροχιονάτος (τὸ τουλούμι μὲ τὸ τυρὶ) Κύπρ.

*Ἀσμ.

*Αμ' ἄλλαξ τὰ ροῦχα σου καὶ βάλ' ἀσπροχιονάτα
Χίος.

ἀσπροχιονίζω ἀμάρτ. ἀσπροσονίζω Μεγίστ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρόχιονος.

Πλύνων τι καθιστῶ αὐτὸς λευκὸν ὡς ἡ χιών.

ἀσπροχιονιστός ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀσπροσονιστός Με-

γίστ.

*Ἐκ τοῦ φ. ἀσπροχιονίζω.

*Ο διὰ πλύσεως γενόμενος λευκὸς ὡς ἡ χιών.

ἀσπρόχιονος ἐπίθ. Κάρπ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χιόνι.

Λευκὸς ὡς ἡ χιών: *Ἀσμ.

Μηλορροοῦσα λυερὴ καὶ ἀσπρόχιοντι κορτέος-σα
(μηλορροοῦσα=μηλορροδοῦσα, ροδοκόκκινη).

ἀσπροχιώτης δ, ἀμάρτ. ἀσπονουχιώτ's Σαμοθρ.

Οὐδ. ἀσπροχιώτικο Νάξ. (Κορων. Μέλαν. Σκαδ. Φιλότ.)

—Λεξ. Μ' Εγκυκλ. Δημητρ. ἀσπροχιώτ' κο Μύκ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ὄν. Χιώτης.

Εἶδος λευκῆς σταφυλῆς. Συνών. ίδ. ἐν λ. ἀσπρούδα.

ἀσπρόχοιρος δ, Νάξ. (Απύρανθ.) ἀσπρόδοιρος Κύπρ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χοῖρος.

Χοῖρος μὲ λευκάζον τρίχωμα.

ἀσπρόχολος ἐπίθ. Σίφν.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χολή.

*Ο ἔχων οίονει λευκήν χολήν, δ ἄκακος καὶ μὴ ὀργιζό-
μενος. *Αντίθ. πικρόχολος.

ἀσπρόχορτο τό, *Ηπ. Πελοπν. (Κορινθ. Μεσσ.) Σί-
κιν. —ΠΓεννάδ. 155 —Λεξ. Βλαστ. 459 Δημητρ. ἀσπρό-
χοντον Θεσσ. (Καρδίτσ.) ἀσπροχόρτοι Κέως Κύθν. Πε-
λοπν. (Γορτυν.) ἀσπρόχοντον δ, Στερελλ. (Αίτωλ.)

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χόρτο.

Τὸ φυτὸν ἀνδροπάγων δ λάσιος (*andropogon pubes-
cens* ή *hirtum*) τοῦ γένους ἀνδροπάγωνος (*andropogon*) τῆς
τάξεως τῶν ἀγρωστωδῶν (*gramineae*). *Η λ. καὶ ὡς τοπων.
*Ηπ. Κέως Πελοπν. (Γορτυν.) Στερελλ. (Αίτωλ.) [**]

ἀσπροχρόνσαφο τό, ἀμάρτ. ἀσπροχρούσαφον Κάρπ.
ἀσπροχρούσαφο Κάρπ. Τῆλ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χρυσάφι.

Σύρμα ἀργυροῦν ἡ ἀπὸ λευκὸν μέταλλον χρησιμο-
ποιούμενον διὰ κεντήματα καὶ ὑφάσματα ἐνθ' ἀν.: *Ἀσμ.

Σύρμα μετάξιν ἥβαλα, σύρμα μαργαριτάρι

καὶ σύρμα τ' ἀσπροχρούσαφον ἥμπλεξα τὸ ἀτάνι
('ατάνι=γαϊτάνι) Κάρπ.

Καὶ κλῶνο τ' ἀσπροχρούσαφο κ' ὑφαινα τὸ μαντήλι
αὐτόθ.

ἀσπροχρυσῆ ἡ, Ζάκ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χρυσῆ, δι' ὁ ίδ.
χρυσός.

*Ασθένειά τις καθ' ἦν δ πάσχων ἔχει διαλείποντας πυ-
ρετούς.

ἀσπρόχρυσος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀσπρόχρυσες Σκῦρ.

*Ἐκ τῶν ἐπιθ. ἀσπρος καὶ χρυσός. Διὰ τὴν κατάλ.
-ες ἀντὶ -ος πβ. ΒΦάβην Τεσσαρακονταετ. ΚΚόντου
(1909) 244.

Λευκὸς καὶ χρυσοῦς: Καπ' χᾶς μ' ἀσπρόχρυσος ποτήρεο
(ποδόγυρο).

ἀσπρόχωμα τό, κοιν. ἀσπρόχονμα βόρ. ίδιώμ. καὶ
Πελοπν. (Καλάβρυτ.) ἀσπρόχονμα Μακεδ. (Χαλκιδ. κ.ά.)
ἀσπρόχ' μα Σκῦρ.

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. χῶμα.

1) Ἀσπρογῆ, δ ίδ., κοιν. 2) Εἶδος ἀργίλλου χρη-
σιμοποιουμένης πρὸς καθαρισμὸν τοῦ γλεύκους Σκῦρ. 2)
*Η Κιμωλία γῆ Μακεδ. (Κοζ.)

*Η λ. καὶ ὡς τοπων. *Αττικ. Θεσσ. Πελοπν. (*Αρκαδ.
Γορτυν. Καλάμ. Μάν.)

ἀσπροχωματίζω ἀμάρτ. ἀσπροχονματίζου Μακεδ.

*Ἐκ τοῦ οὔσ. ἀσπρόχωμα.

Χρίω μὲ ἀσπρόχωμα.

ἀσπρόψαρο τό, *Ανδρ. Θράκ. (Σαμακόβ. Σαρεκκλ.)

—Λεξ. Πόππλετ. Γαζ. (λ. λευκίσκος) Μ' Εγκυκλ. Βλαστ.
436 Πρω. Δημητρ. ἀσπρόψαρον Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. ψάρι.

1) Ο ἰχθὺς λάβρας δ λύκος (*labrax lupus*) τοῦ γένους
τῶν περκιδῶν (*percidae*) τῆς τάξεως τῶν ἀκανθοπτερο-
γίων (*acanthopterygii*) χρώματος φαιοῦ Θράκ. (Σαρεκκλ.)

2) Ο ἀργυρόχρονος ἰχθὺς λευκίσκος (*leuciscus*) τῆς
τάξεως τῶν κυπρινιδῶν (*cyprinidae*) Λεξ. Γαζ. Πόππλετ.

3) Πληθ., λευκοὶ ἐν γένει ἰχθύες, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς
τοὺς σκοτεινοῦ χρώματος *Ανδρ. Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)
Θράκ. (Σαμακόβ.) —Λεξ. Μ' Εγκυκλ. Βλαστ. 436 Πρω. Δη-
μητρ. *Αντίθ. μανιρόψαρο. 4) Μεταφ. δ πολὺ λευκὸς
Α.Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) [**]

***ἀσπρόψης** ἐπίθ. ἀσπρόψιος *Ιμβρ. Οὐδ. ἀσπρόψι
Κύπρ. ἀσπρόψι' Λέσβ. (*Ερεσσ. κ.ά.)

*Ἐκ τοῦ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. δψι.

1) Ο ἔχων ἀσπρην δψιν, ἐπὶ προβάτου Κύπρ. Λέσβ.
(*Ερεσσ. κ.ά.) 2) Ο ἔχων λευκὰ στίγματα εἰς τὴν δψιν, ἐπὶ
προβάτου *Ιμβρ.: ἀσπρόψια προυβατῖνα. *Ασπρόψιον κριάρι.

ἀσπροψοκερατούντα ἐπίθ. θηλ. ἀμάρτ. ἀσπροψο-
κερατούντα Κύπρ.

*Ἐκ τῶν ἐπιθ. *ἀσπρόψης καὶ κερατούντα.

*Η ἔχουσα πρόσωπον λευκὸν καὶ φέρουσα κέρατα, ἐπὶ
προβατίνας.

ἀσπρωνυχάζω Νάξ. (Απύρανθ.)

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. νύχι.

Λευκαίνονται οἱ ὄνυχές μου ἐκ νόσου, ἐπὶ βιῶν, καὶ
τῆπων: Πονοσφοδυλάζουν δὰ βούδια καὶ ἀσπρωνυχάζουν, ὅδε
ἐχ' ἀνυδριές.

ἀσπρώνυχος ἐπίθ. Νάξ. (Απύρανθ.)

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τοῦ οὔσ. νύχι.

*Ο ἔχων λευκοὺς ὄνυχας. *Η λ. ὑπὸ τὸν τύπ. *Ασπρωνύ-
χης καὶ ὡς ἐπών. Κύθηρ.

ἀσπρωτὸς ἐπίθ. Πόντ. (*Αμισ. Κερασ. Σάντ. Τραπ.
Χαλδ.)

*Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀσπρος καὶ τῆς καταλ. -ωτός.

*Υπόλευκος ἐνθ' ἀν.: Αἴδης ἀσπρωτὸν Τραπ. Συνών.
ἰδ. ἐν λ. ἀσπρονυλλιάρικος 1.

ἀσπρωχτος ἐπίθ. σύνηθ. ἀσπροχτούς βόρ. ίδιώμ.
ἀσδρουχούς Μακεδ.

*Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *σπρωχτὸς <σπρώ-
χνω.

1) Ο μὴ ὠθηθεὶς σύνηθ.: Δὲ μπορεῖ κάνεις νὰ μείνῃ ἀσπρω-
χτος μέσα σὲ τόσο κόσμο. Συνών. ἀσκούντητος 1. 2) Με-
ταφ. δ μὴ προωθηθείς, δ μὴ προσαγγείς, ἐπὶ ἐργασίας, ζητή-
ματος κττ. σύνηθ.: *Ασπρωχτη δουλειὰ - ιπόθεοι κττ. 2)

Ο μὴ παρακινηθείς, ὁ μὴ προτραπεῖς πρός τι Λεξ. Δημητρ.: *Ασπρωχτος τό κανε.* 3) Θηλ., ἡ μὴ βινηθεῖσα Λεξ. Δημητρ.

άσσικούμενε Τσακων.

Αγγώστου ἐτύμου. Πβ. ΜΔέφνερ Λεξ.

Διάζομαι, προσδένω τοὺς στήμονας εἰς τὸ ἄνω ἀντίον τοῦ δρυθίου ὑφαντικοῦ ἴστοι.

άσσόδυο τό, πολλαχ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄσσος καὶ τοῦ ἀριθμητικοῦ δύο.

Ο ἄσσος καὶ τὸ δύο τῶν κύβων ὅταν πίπτουν ὁμοῦ: Φρ. Τὰ φέροντα ἄσσόδυο (μεταφ. ἀποτυγχάνω).

άσσος ὁ, κοιν. καὶ Πόντ. ἄσπονς βόρ. ίδιώμ.

Τὸ μεσον. οὐσ. ἄσσος, ὃ ἐκ τοῦ Ιταλ. *assō* < Λατιν. *a.s.*

1) Τὸ πρῶτον χαρτί ἔκάστης ἐκ τῶν τεσσάρων σειρῶν τῶν ἀπαρτιζουσῶν τὴν δεσμίδα τῶν παιγνιοχάρτων τὸ φέρον ἐν μόνον ἔγχρωμον σῆμα ἀντιστοιχοῦν πρός τὸ ἀριθμὸν 1 κοιν. καὶ Πόντ.: *Ἄσσος κούπλα - καρδό - σπαθί - μπαστούνι. Βάζω - φίγω τὸν ἄσσο κοιν. Άπαιχτος ἄσσος Λεξ. Πρω.* || Φρ. *Είναι 'ς τὸν ἄσσο (ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως). Εμεινε 'ς τὸν ἄσσο (ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ). Τά παιξε - τά βαλε ὅλα 'ς τὸν ἄσσο (διεκινδύνευσεν ἀφρόνως τὰ πάντα) πολλαχ. Κρατεῖ ἡ ἔχει τὸν ἄσσο (ἔχει τὴν δύναμιν εἰς χεῖρας του) Κρήτ. Τὸν ἔχει τὸν ἄσσο (ἔχει χρήματα) Χίος *Έκαμε τὸν ἄσσο (ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ του) Ήπ. Κρήτ. Τὸν ἔκαμε τὸν ἄσσο (ἐπλούτησε) Χίος Νὰ κάμης τὸν ἄσσο σου (κάμε δι, τι ήμπορεῖς) Κρήτ. Έχω τὸν ἄσσο μ' (ἔχω τὸν σκοπόν μου) Ήπ. Τά φερε 'ς τὸν ἄσσο (ἡλθεν εἰς λίαν δυσχερῆ θέσιν) Μύκ. Εβκαλέν με ἄσσον καὶ τριαντάρα (μοῦ ἔφερε πολλὰς δυσκολίας) Κύπρ. Κάνει τοὺς ἄσσους (ταχυδακτυλουργία διὰ παιγνιοχάρτων καθ' ἥν οἱ τέσσαρες ἄσσοι ἀναμειγνυόμενοι μὲ τὰ ἄλλα παιγνιόχαρτα εύρισκονται πάλιν ὅλοι μαζί. Ή φρ. καὶ ἐπὶ τοῦ χρηματιζομένου δι' ἀπάτης) Ζάκ. Πελοπν. (Δημητσάν.) Μοῦ κάνει ἡ μοῦ κλεί' τὸν ἄσσο (μοῦ κάνει νεῦμα. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ χαρτοπαίγνιον ὁ ἔχων τὸν ἄσσον γνωστοποιεῖ τοῦτο διὰ νεύματος πρὸς τὸν ἀπέναντι αὐτοῦ σύντροφον τοῦ παιγνίου διὰ νὰ παῖξῃ ἀναλόγως) Κρήτ. Τοῦ πάτησε τὸν ἄσσο (τῆς ἔκαμε νεῦμα ἐρωτικὸν) Κρήτ. *Έμεινε ἄσσος (ἐγκατελείφθη μόνος) Λεξ. Δημητρ. β) Μεταφ. ὁ προέχων μεταξὺ πάντων τῶν ὁμοτέχνων του σύνηθ.: Ό δεῖνα εἶναι ὁ ἄσσος τῶν ἀεροπόδων. Άσσος οτὸ δρόμο τῶν ἑκατὸ μέτρων. Άσσος 'ς τὰ χαρτιά - 'ς τὸ τάβλι - 'ς τὸ ποδόσφαιρο - 'ς τὸ κολύμπι κττ. 2) Συνεκδ. τὸ χαρτοπαίγνιον πολλαχ.: Ό δεῖνα ἔφαγε τὴν περιουσία του 'ς τὸν ἄσσο πολλαχ. || Γνωμ.***

"Οποιος ἀγαπᾷ τὸν ἄσσο | πάει 'ς τὸ σπίτι χωρὶς φάσο Λεξ. Δημητρ. 3) Η μονάς τῶν κύβων καὶ τοῦ ντόμινον σύνηθ.: Φρ. *Έρριξε ἄσσο δύο (ἐπέτυχε) Κρήτ. Η σημ. καὶ παρὰ Σαχλίκ. Γραφαὶ καὶ στίχοι στ. 188 (εκδ. Wagner σ. 70) «έπτα θελα καὶ δώδεκα κ' ἡλθέν μου τέρνα κι ἄσσο».*

4) Νόμισμά τι Σάμ.

Η λ. καὶ ώς τοπων Κάρπ. Κεφαλλ.

άσσότριο τό, πολλαχ.

Ἐκ τῶν ούσ. ἄσσος καὶ τριώ.

Ο ἄσσος καὶ τὸ τρία τῶν κύβων ὅταν πίπτουν ὁμοῦ: Εφερα ἄσσότριο Αθῆν.

άσσούδι τό, ἀμάρτ. ἄσσούδ' Πόντ. (Σάντ.)

Υποκορ. τοῦ ἄσσος.

Άσσος 1, ὃ ἰδ.

άστα ἡ, Ιόνιοι Νῆσ. (Κεφαλλ. κ.ά.) Κύπρ. Μεγίστ. Πελοπν. (Λακων. Μάν.)

Ἐκ τοῦ Ιταλ. *asta*, ὃ ἐκ τοῦ Λατιν. *hasta* = δόρυ.

1) Ο κοντὸς σημαίας Κύπρ.: *Οι στρατιώτες κρατοῦσαν τοις ἄστες || Άσμ.*

Καλῶς τὴν ἄσταν τῶν ἀστῶν, τὴν βέρκαν τοῦ κλημάτου.

2) Τὸ μακρὺ ἔύλον διὰ τοῦ ὅποίου κρατεῖται ἡ ἀπόχη Πελοπν. (Λακων. Μάν.) 3) Τὸ ὁρίζοντιον ἔλασμα τοῦ ζυγοῦ ἐκ τοῦ ὅποίου ἔχαρτωνται οἱ δίσκοι Μεγίστ. 4) Ξύλον κυρτὸν ἐφαρμοζόμενον εἰς τὴν πρόφραν τῶν πλοίων Ιόνιοι Νῆσ. 5) Απόλυτος πλειστηριασμὸς (ἡ σημασία ἐκ τοῦ ὅτι εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἐστήνετο ἄστα, ἵτοι δόρυ, ἔκει ὅπου ἔμελλον νὰ ἐκποιηθοῦν διὰ πλειστηριασμοῦ λάφυρα) Κεφαλλ. 6) Δικαίωμα ἀπολύτου πλειστηριασμοῦ Κεφαλλ.: *Ἐχει ἄστα ἀπάνου 'ς αὐτὰ τὰ χτήματα.*

άστακόδιχτο τό, ἀμάρτ. ἀστακόδιχτον Λέσβ.

Ἐκ τῶν ούσ. ἄστακὸς καὶ δίχτυ.

Ελδος δικτύου χρησιμεύοντος πρὸς ἄγραν ἀστακῶν. Συνών. ἄστακόδιχτο. Πβ. ἄστακολόγος.

άστακόδιθηρο τό, ἀμάρτ. στακόδιθηρο Θράκ. (Σηλυβρ.)

Ἐκ τῶν ούσ. ἄστακὸς καὶ θήρα.

Άστακόδιχτο, ὃ ἰδ.

άστακολόγος ὁ, Χίος.

Ἐκ τοῦ ούσ. ἄστακὸς καὶ τῆς καταλ. - λόγος.

Μηχάνημα διὰ τοῦ ὅποίου ἀλιεύονται οἱ ἀστακοί. Πβ. ἄστακοδιχτο, ἄστακόδιθηρο.

άστακολογῶ Χίος.

Ἐκ τοῦ ούσ. ἄστακὸς καὶ τῆς καταλ. - λογῶ.

Άλιεύω ἄστακούς.

άστακοουρδά ή, Θήρ. — ΑΠαπαδιμ. Πρωτοχρ. διηγ.

58 ΠΝιρβάν. Συναξάρ. 5 — Λεξ. Δημητρ.

Ἐκ τῶν ούσ. ἄστακὸς καὶ οὐρά.

Η οὐρά τοῦ ἄστακοῦ ἔνθ' ἀν.: *Εἶχε μαγειρέψει πιλάφι μὲ ἄστακοουρδὲς ΠΝιρβάν. ἔνθ' ἀν.*

άστακός ὁ, κοιν. ἀστάκος Χίος (Αύγων. Λιθ.) 'στακός "Ηπ. Λυκ. (Λιβύσσ.) Πελοπν. (Μάν.) Προπ. (Κύζ. Πάνορμ.) ἀστακός Ζάκ. Κεφαλλ. Κρήτ. Λῆμν. ἀστακός Κύθηρ. ἀστακός Σύμη. ἡστακός Σύμη. ηστακός Ικαρ. Σύμη.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. ἄστακός. Τό 'στακός καὶ μεσν. Τὸ ἄστακός, ὅπερ κατ' ἐπίδρ. τοῦ ἄστακός, καὶ παρὰ Πορτ. Τὸ νηστακός κατὰ παρετυμ. πρὸς τὸ νηστεία, διότι θεωρεῖται ώς νηστήσιμον φαγητόν.

Θαλάσσιον μαλακόστρακον τῆς οίκογενείας τῶν ἀστακιδῶν κοιν.: *Εἶναι κόκκινος ἡ κοκκίνησε σὰν ἀστακός ἡ σὰν τὸν ἀστακὸν* || Φρ. *Εἶναι ἀρματωμένος - φορτωμένος σὰν ἀστακός κοιν.* || Παροιμ. 'Ο ἀστακός δώδεκα χρόνους ἀρματώνεται γιὰ νὰ βγῆ 'ς τὸν πόλεμο ('Ανατολ. 'Επιθεώρ. 1, 558).

άστακουδάκι τό, Θήρ. (Οῖα) ἀστακούδαίν Χίος (Καρδάμ.) 'στακούδακι "Ηπ. κ.ά. — Λεξ. Περιδ. Βυζ.

Υποκορ. τοῦ ούσ. ἄστακός διὰ τῆς καταλ. - ούδι.

1) Μικρὸς ἀστακός ἔνθ' ἀν. 2) Γαρίς τῆς θαλάσσης Ήπ.

άσταλαμάτητος ἐπίθ. ΚΧατζόπ. Αννιώ 61 ἀσταλαμάτηγος Πελοπν. (Μάν.) — ΚΠασαγιάνν. Μοσχ. 84.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπίθ. *σταλαματητός <σταλαματῶ.

'Ο διαρκῶς ρέων, ἀκατάπαυστος: *Βροχὴ ἀσταλαμάτητη ΚΧατζόπ. ἔνθ' ἀν. Βροχὴς ἀσταλαμάτηγες, νεροποτεῖς ἀκράτητες καὶ βαρυχειμωνεὶς ΚΠασαγιάνν. ἔνθ' ἀν. Αἷμα ἀκράτο κι ἀσταλαμάτηγο Μάν.*

